

NIWA (18) *sb f*

sg *N* niwa (9). ◇ *G* niwy (1). ◇ *A* niwę (3) [zapis: -ą]. ◇ *I* niwą (1). ◇ *pl N* niwy (1). ◇ *A* niwy (2). ◇ *L* niw(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Obszar ziemi uprawnej; pole, rola; argula BartBydg; novale, novalis Cn (15)* : Iakom są ya snyem vyednal otha nyvą o którą myą pozyva pod dwyema dzyestby kop tako my bog pomocy. *ZapWar 1523 nr 2226, 1523 nr 2226, 1525 nr 2345, [1547] nr 2645*; Argula, nyva, novyna *BartBydg 13b*; (*marg*) Przemysł Cześkie Kfiążę. (–) A to oranie moie ktorego mi nie daćie doorać/ wiedźcie pewnie/ bychći był tey niwy doorał nigdyby była Cześka ziemią głodu nie vznála. *BielKron 319*; Oto mowię wam/ podnieście oczy wálze/ á obacźcie niwy [*regiones*]/ iż biále łą iuz ku źniwu. *BudNT Ioann 4/35*; Gdzie niwy niemierzone wolné zboża dáią. *KochPieś 1; GostGosp 150*; Niech tám kopáią ten fkarb niepoczęty/ Niechay perlámi łáduią okręty/ Nam niechay rodźi vpráwiona niwá/ Spokoyne źniwá. *KlonFlis D2v, C2*; Więc muśi czekáć látá y łufznego źniwá: Bo źimie nie będzie źął: zámárzłá mu niwá. *KlonWor 78*.

Szereg: »niwy albo morgi« (1): a pán oszowłki yesli przeł te dwye leczye nye wyswmboczy w tych nywach: albo wmorgach y tefz włákach ktore przedal *ZapKościer 1588/78*.

W przen (2) : ták ci zdawná tá Antychriftowłka niwá rodźi. Muśic zázwždy Chrifus pan/ od naśienia iey/ w człónkách swoich ćierpieć. *CzechEp 62*.

Wyrażenie: »niwa nieorana« = *dziewica (1)*: Znamy cię Mátką bez łkázy/ niewiáftą nie niewieścią/ rolą polną/ y niwę [*lege: niwą*] nieorána/ ktoraś bez naśienia kwiát świátu wśzytkiemu woniáiący / wypuściłá. *SkarŻyw 112*.

2. *Dolina; convallis, valles, vallis Mącz (2)* : Valles, planicies duobus lateribus inclusa, Niwá *Mącz 474d*; Convallis, Okrągła niwá/ że wśzech ftrón wokoł góry máyaca. *Mącz 474d*; [Vallis, ein Thal. P. Niwá/ padoł. *Volck 689*].

3. *n-loc (1)* : Iakom się ia niewrzvezila ani gwałtownie ossiadla pewney części łáki iego rzeczoney Niwa na Imieniv Czosnowie *ZapWar 1550 nr 2683*.

Synonimy: 1. *grunt, pole, rola*; 2. *dolina, padoł*.

Cf NIWINA